

Elementaire belangen

Auteur(s):

Timmermans, W.

Verschenen in:

ESB, 87e jaargang, nr. 4346, pagina 101, 8 februari 2002

Rubriek:

Van de redactie

Trefwoord(en):

Minister Pronk van VROM heeft verzocht de hogefluxreactor in het Noord-Hollandse Petten vanaf vandaag tijdelijk stil te leggen. Hierin heeft de directie van Petten na flink gesputter toegestemd. Er is onrust ontstaan na het bericht dat een tweede scheurtje in de reactorwand is gevonden. Sinds de ingebruikname van de reactor in 1984 zit het eerste scheurtje in de wand. Deze bevindingen zijn echter niet de oorzaak van de zorgen van Pronk. Hij is erg bezorgd over de veiligheidscultuur binnen het bedrijf. De Nuclear Research en Consultancy Group (NRG), die de bedrijfsvoering van de kernreactor in handen heeft, dient volgens Pronk orde op zaken te stellen.

Niet alleen Pronk, ook de aandeelhouders van NRG hebben er vorige week op aangedrongen dat de kernreactor werd stilgelegd. Toen weigerde de directie in Petten, die geen enkel gevaar ziet. Daarnaast hebben ook de burgemeester en minister Borst van VWS positief gereageerd op het besluit van Pronk.

Hoewel het stilleggen van de reactor uit voorzorg gebeurt en er nu geen direct en concreet gevaar is, is het besluit verstandig te noemen. De verdenking dat de directie van NRG laks omgaat met de veiligheidsnormen is een voldoende reden om de hogefluxreactor stil te leggen. Het is echter vreemd dat het ministerie van VROM het stilleggen van de reactor niet kan *eisen* van de directie in Petten. De Europese Commissie is eigenaar van de kernreactor. Nu wil de Commissie, net als minister Pronk, een tijdelijke sluiting van de reactor. Het probleem van de informatie-asymmetrie komt hier duidelijk naar voren. Immers, de directie van NRG voert de dagelijkse leiding over de reactor en is beter op de hoogte van de situatie ter plaatse. Maar wie heeft het nu eigenlijk voor het zeggen?

De eigendomsstructuur zit gecompliceerd in elkaar. Vandaar dat juristen van het ministerie van VROM uitzoeken wat de rechtspositie is van het ministerie. De hogefluxreactor in Petten valt onder licentie van het directoraat-generaal Joint Research Centre van de Europese Commissie. Het Institute for Energy valt onder dit directoraat en is onder het Verdrag van Rome in 1957 opgericht. In 1962 is het beheer van de reactor toevertrouwd aan het Energieonderzoek Centrum Nederland. Dit onderzoekscentrum en Kema Arnhem zijn vennoten van NRG. Zelfs de Europese Commissie heeft de bevoegdheid niet om stillegging af te dwingen en kan slechts een advies uitbrengen¹.

Het is absurd dat een risicovol object als de hogefluxreactor niet direct kan worden stilgelegd als de veiligheidssituatie daarom vraagt en dat onduidelijk is wie die opdracht mag geven. Een volledige sluiting van de kernreactor is in verband met de gewichtige maatschappelijke belangen niet gewenst en zal ook niet worden gehonoreerd. NRG is de belangrijkste producent van radioactieve isotopen in Europa. Met die isotopen worden kankerpatiënten behandeld, maar ook voor patiënten met onder andere hart- en vaatziekten en neurologische aandoeningen worden radio-isotopen gebruikt. Er moet worden gezocht naar een oplossing waarbij de veiligheid wordt gegarandeerd, maar waarbij tevens de voorzieningen van de patiënten niet in gevaar mogen komen.

Verscheidene Nederlandse nucleair geneeskundigen vrezen dat door de sluiting miljoenen zieke Europeanen direct de gevolgen zullen gaan merken. De beheerder van NRG wijst echter op voorraden therapeutica en diagnostica van 'enkele weken'. De inspectie voor de gezondheidszorg onderzoekt inmiddels de gevolgen van het stilleggen voor de patiënten. Er zijn dus voldoende tegengestelde geluiden te horen.

De kernfysische dienst is namens VROM de controlerende instantie, de Europese Commissie is het beherend orgaan en de directie voert de dagelijkse leiding. Er moet worden gezorgd dat de directie van NRG de juiste prikkels krijgt om de veiligheid te garanderen zonder de productie in gevaar te brengen. Dit kan door de risicoaansprakelijkheid daar te leggen waar die hoort: bij het bedrijf. Als NRG voor alle mogelijke risico's aansprakelijk wordt gesteld, dan zal ze de juiste afweging kunnen maken voor het al dan niet stilleggen van de reactor. De directie beschikt immers als enige over de meeste informatie over de veiligheidstoestand van de hogefluxreactor. Als patiënten(-verenigingen) de mogelijkheid hebben direct schadeclaims in te dienen bij het bedrijf voor het niet leveren van de noodzakelijke middelen, als omwonenden (in het geval van een reactor betreft dit een aanzienlijke groep) kunnen eisen dat het veiligheidsregime van het bedrijf onberispelijk is en als werknemers de leiding van het bedrijf aansprakelijk kunnen stellen voor een onveilige werksituatie, dan zal de directie van het bedrijf er alles aan doen het risico te minimaliseren. Er zijn dus drie verschillende vormen van aansprakelijkheid te onderscheiden: ten opzichte van omwonenden, werknemers en afnemers (de ziekenhuizen en dus indirect de patiënten). Een volledige risicoaansprakelijkheid zal zich vertalen in hogere prijzen voor de producten, in dit geval de radio-isotopen. De behandeling van mensen met kanker wordt hierdoor duurder en zal leiden tot hogere premies, waar alle burgers voor opdraaien. Dit is echter gerechtvaardigd, omdat zowel de productie van deze middelen mogelijk is als de veiligheid kan worden gewaarborgd. De overheid dient de risicoaansprakelijkheid bij het bedrijf te leggen, zodat problemen zoals die zich nu hebben voorgedaan omtrent het tijdelijke stilleggen van de reactor zich in de toekomst niet meer zullen voordoen.

1 Europese Commissie adviseert stilleggen kernreactor, *De Volkskrant*, 4 februari 2002.

Copyright © 2002 - 2003 Economisch Statistische Berichten (www.economie.nl)